Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

School of Health Sciences Conference papers

2015-11

þÿ £ Å ½ - Ã ¹ ¿ Â š Å Á ® ½ · Â . ¦ ¹ » Ì Ã ¿ Æ ¿

Zacharopoulos, Nikos

http://hdl.handle.net/11728/7086

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

NEAPOLIS UNIVERSITY OF PAPHOS (NUP)

WORKING PAPERS SERIES

2015/11

***TITLE**: "ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΚΥΡΗΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ-ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ"*

***AUTHOR:** Νίκος Γρ. Ζαχαρόπουλος*

ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΚΥΡΗΝΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ-ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
(372-413)

Του ομότ. Καθηγητή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου,
Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου «Νεάπολις» Πάφου
Νικ. Γρ. Ζαχαρόπουλου

Η διαλεκτική μεταξύ ελληνικής φιλοσοφίας και χριστιανικού λόγου από πολύ νωρίς έκανε την εμφάνισή της[1], όχι χωρίς διαλεκτικές, φυσικά, αναμετρήσεις[2]. Δεν ήταν δυνατό, βέβαια, άλλως να συμβεί, μια που η χριστιανική πίστη είχε την ανάπτυξή της σ' ένα περιβάλλον στο οποίο κυριαρχούσε η ελληνική φιλοσοφική σκέψη[3]. Εξάλλου, η διατύπωση των χριστιανικών αληθειών έγινε, αρχικά, αποκλειστικά στην ελληνική γλώσσα, με τη βαρύτητα και το εννοιολογικό εύρος των όρων της[4]. Ας αναλογισθούμε ακόμη ότι οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας σπούδασαν στις αξιόλογες φιλοσοφικές σχολές της εποχής τους, στην Αθήνα, Αλεξάνδρεια, Αντιόχεια, Βηρυτό, Ταρσό, Έδεσα, σχολές, που σχεδόν όλες, από φιλοσοφικές μετασχηματίστηκαν σε εξαίρετες θεολογικές. Εξάλλου πολλοί από τους Πατέρες της Εκκλησίας, αν και δεν έφεραν ή και δεν επιζητούσαν να φέρουν τον τίτλο του φιλοσόφου, εντούτοις στην πράξη, στη ζωή τους, καθώς και στη διδασκαλία τους προσέγγιζαν ό,τι φιλοσοφικότερο[5] εξετάστηκε από τις ανθρώπινες διάνοιες. Η σκέψη τους διακινήθηκε άνετα στον χώρο των φιλοσοφικών ζητουμένων, σε μια βάση

---

[1] Βλ. τη μελέτη του Σ. Ράγκου, *Η Συνάντηση του Ελληνισμού με τον Χριστιανισμό από τον Πρώτο έως και τον Τέταρτο Αιώνα*, ΕΑΠ, Πάτρα 2000.

[2] Άριστο δείγμα διαλεκτικής αναμέτρησης από την αρχαιότητα αποτελεί το έργο του Πλάτωνα *Πρωταγόρας,* όπου πραγματοποιείται η αναμέτρηση της πρωταγόρειας σοφιστικής με τη σωκρατική διαλεκτική.

[3] Ιω. Ζηζιούλα, Ελληνισμός και Χριστιανισμός, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους,* Εκδ. Αθηνών, τόμ ΣΤ΄, 159 κ.ε..

[4] Όπως είναι γνωστό τα νοήματα της ελληνικής γλώσσας στάθηκαν ανυπέρβλητα. Οι λοιπές γλώσσες με πολύ δυσκολία μπόρεσαν να εκφράσουν τα διανοήματα της ανθρώπινης σοφίας, και για τον λόγο αυτόν χρησιμοποίησαν τους όρους της αυτούσιους ή προσαρμοσμένους στο γλωσσικό τους ιδίωμα ή ακόμη, και σ' ένα πλήθος επιστημών, μετά την γλωσσικά ίδια σε κάθε γλώσσα εκφορά ενός νοήματος σημειώθηκε, εντός παρενθέσεως, και ο σχετικός ελληνικός γλωσσικός όρος. Τέλος, ας λεχθεί ότι τα γράμματα του ελληνικής αλφαβήτου αποτέλεσαν τη βάση για τη συγκρότηση της αλφαβήτου πολλών άλλων λαών, όπως των λατινογενών, των σλαβικών κ.ά. Ιδιαίτερα κατατοπιστική, σχετικά με το γενικό αυτό θέμα, είναι η μελέτη του Charles Higounet, *L'écriture*, Que Sais-je, Presses universitaires de France, 2003.

[5] Είναι γνωστό ότι οι πατέρες της Εκκλησίας προσέγγισαν το δόγμα όχι παράγοντάς το μέσω της συλλογιστικής, του στοχασμού και της διαλεκτικής, αλλά χρησιμοποιώντας κάθε ανθρώπινη δυνατότητα απλώς ως μέσο, ως όργανο διατύπωσης. Πρβλ. Γεώργιος Μαρτζέλος, Φιλοσοφία και Θεολογία στην πατερική παράδοση, *ΕΕΘΣ (Νέα σειρά) , Τμήμα Θεολογίας, Τιμητικό αφιέρωμα στον ομότιμο καθηγητή Νίκο Γρ. Ζαχαρόπουλο,* 7(1997), 173-183, Κ. Γ. Αθανασόπουλος, Angillae Theologiae: Το φιλοσοφείν και θεολογείν κατά το Μεσαίωνα και το Βυζάντιο, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 2004.

που δεν περιοριζόταν στα συμβατά και γήινα, αλλά εκτεινόταν στο υπερβατό και τα ουράνια. Το κέντρο σ' αυτή τη διανόηση κατείχε η ενασχόληση με το θείο, και μόνο γύρω από αυτό, σαν γύρω από τον ήλιο, περιστρεφόταν όλη η σκέψη και η πράξη που από αυτήν προέκυπτε.

Μεταξύ αυτών των Πατέρων που η ιστορία τους απένειμε τον τίτλο του φιλοσόφου είναι και ο επίσκοπος Συνέσιος Κυρήνης[6], μια εξέχουσα προσωπικότητα της Εκκλησίας, η οποία παρουσιάζει κράμα δραστήριου χριστιανού επισκόπου[7] και φιλοσόφου[8], γενναίου εθνικού αγωνιστή, εξαίρετου λογίου, στυλίστα του λόγου[9], και συγγραφέα μελετών που προκαλούν το ενδιαφέρον μας. Ο Συνέσιος διακρίθηκε ακόμη ως ποιητής και υμνογράφος καθώς και ως συντάκτης πολλών επιστολών (διασώθηκαν 156), των οποίων οι πληροφορίες για πρόσωπα και γεγονότα καλύπτουν αρκετά ιστορικά κενά.

Ο Συνέσιος γεννήθηκε το 372 στην Κυρήνη της Πενταπόλεως, έχοντας καταγωγή δωρική, από τους Ηρακλειδείς[10], οπότε αισθανόταν ιδιαίτερη υπερηφάνεια για το γεγονός αυτό, δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο τον στενό σύνδεσμό του με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό. Τα νεανικά του χρόνια ανάλωσε κυρίως σε δυο κατευθύνσεις, αφενός στη σπουδή και αφετέρου στον αθλητισμό, με ξέχωρη ενασχόλησή του στο ευγενές άθλημα της ιππασίας. Τα εγκύκλια γράμματα ακολούθησε στη γενέτειρά του, με ιδιαίτερη επίδοση στη γεωμετρία. Σύντομα όμως είχε την ευκαιρία να επεκτείνει τη σπουδή του, ύστερα από τη μετάβασή του στην Αλεξάνδρεια και με τη μαθητεία του στη φιλόσοφο Υπατία[11], η οποία , όπως είναι γνωστό, είχε τραγικό τέλος εξαιτίας ομάδας χριστιανών που είχαν περιπέσει στον επάρατο θρησκευτικό φανατισμό[12]. Ο Συνέσιος είχε

---

[6] Τα σχετικά με τον Συνέσιο βλ. στο Π. Χρήστου, *Ελληνική Πατρολογία,* τόμ 3ος , 570 κ.ε, όπου και ευρύτατη βιβλιογραφία, Altaner B. –Stuiber A., *Patrologie*, Herder, Freiburg-Basel-Wien 1993 καθώς και στην πρόσφατη μεταπτυχιακή μελέτη της Μ. Κούντη, *Συνέσιος Κυρηναίος. Βιογραφία,- εργογραφία -διδασκαλία,* http://invenio.lib.auth.gr/record/131211/files/GRI-2013-9984.pdf (προσπέλαση 25.1.2015). Για το έργο και τη ρητορική του έξοχου αυτού συγγραφέα βλ. Ch. Lacombrade, Le, *Synésios de Cyrène, Hellène et Chrétien*, Paris 1951.

[7] Βλ H Koch, Synesius von Kyrene bei seiner Wahl und Weihe zum Bischof, *Hist.Jahrbuch der Goerresges.*23(1902), 751-774, Δ. Παπανικολόπουλος, Συνέσιος ο της κατά Κυρήνην Πτολεμαΐδος επίσκοπος, *Γρηγόριος Παλαμάς*,5(1921), 454-466.

[8] J. Bregman, *Synesius of Cyrene, philosopher bishop*, Berkeley1982.

[9] Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε η καλλιλογία του, για την οποία όμως κατηγορήθηκε από μοναστικούς κύκλους.

[10] Οι Ηρακλειδείς ήταν οι κατιόντες του Ηρακλή, δηλαδή οι γιοι του Ηρακλή και οι απόγονοί τους. Πολλοί στον ελληνικό χώρο ενασμενίζονταν να θεωρούν τον εαυτό τους απόγονο του Ηρακλή, μεταξύ αυτών και φιλόσοφοι, όπως ο Ηρακλείδης ο Ποντικός , ο Κυμαίος, ο Λύκιος κ.ά.

[11] Στα της ζωής και της δράσης της φιλοσόφου Υπατίας (355/60-415) πολύ λίγες πηγές αναφέρονται. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες, εν προκειμένω, είναι οι επτά επιστολές του Συνέσιου προς την Υπατία (PG 66, 10η επιστολή, 1348, 15η 1352, 16η 1352, 33η 1361, 80/81η 1452, 124η 1594, 153/154η 1553-1557).

[12] Κατά τον Σωκράτη, *Εκκλησιαστική ιστορία,*VII.7, PG 67, 749C-752A, ο ανεψιός του πατριάρχη Θεόφιλου, ο Κύριλλος, που τον είχε διαδεχθεί, ήταν «φανατικός και ζηλωτής» και κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια να επιτύχει την «εξαφάνισιν των αιρετικών, Ιουδαίων και ειδωλολατρών», Πρβλ. Α. Καρπόζηλος, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι*, τόμ. Α΄ (4ος -7ος αι.), έκδ. Κανάκη, Αθήνα 1997,135.

γοητευθεί από τη διδασκαλία της μεγάλης φιλοσόφου[13], την οποία αποκαλούσε μητέρα του, αδελφή του και σεβασμιοτάτη δασκάλα του. Ήταν τόσο στενή η σχέση του προς αυτήν, που της παρείχε πληροφορίες σχετικές με την προσωπική ζωή του. Τρέφοντας προσέτι θαυμασμό για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, θέλησε να επισκεφθεί την Αθήνα[14]. Η επίσκεψή του όμως αυτή τον απογοήτευσε, μια που στην πόλη της σοφίας, των τραγικών συγγραφέων και των πολιτικών ρητόρων δεν συνήντησε παρά μόνο μελισσοκόμους[15].

Στην ηλικία των 27 ετών κλήθηκε να αποτελέσει μέλος πρεσβείας που στάλθηκε στην Κωνσταντινούπολη, προκειμένου να υποβάλει αίτημα στον αυτοκράτορα Αρκάδιο για παροχή φορολογικών ελαφρύνσεων της Πενταπόλεως. Οι ανάγκες προς επιτέλεση του έργου της πρεσβείας αυτής κράτησαν τον Συνέσιο στη βασιλεύουσα για διάστημα τριών ετών. Εκεί του δόθηκε η δυνατότητα να συναντήσει τον αυτοκράτορα και να εκφωνήσει ενώπιόν του, το έτος 400, λόγο με τίτλο «*Περί Βασιλείας*»[16], με τον οποίο διέγραψε με αριστοτεχνικό τρόπο την εικόνα του ιδεώδη βασιλιά, ενώ του πρόσφερε και χρυσό στεφάνι, δώρο της πόλης της Κυρήνης, «πόλεως ελληνίδος», όπως ο ίδιος σημείωσε[17].

Το έργο αυτό του Συνεσίου παρουσιάζει ενδιαφέρον και για τον σύγχρονο μελετητή, γιατί μεγάλο μέρος των περιλαμβανόμενων σ' αυτό μπορούν να έχουν την αναφορά τους στο σήμερα. Παρατηρήσεις και συμβουλές προσφέρονται αφειδώς, με αναφορές σε φιλοσόφους, όπως στον Πλάτωνα και Αριστοτέλη, κι ακόμη στον Όμηρο, Ηρόδοτο και Ησίοδο κ.ά[18] καθώς και σε δεδομένα της εθνικής ιστορίας, αλλά κι εκείνης των άλλων λαών, όπως Αιγυπτίων και Μήδων. Το ενδιαφέρον του Συνεσίου, σε αυτό, επικεντρώνεται στη διαμονή πολλών ξένων στην πρωτεύουσα του Βυζαντίου, οπότε επισημαίνεται από μέρους του ο κίνδυνος, με την αύξηση του αριθμού τους, να αλλοιωθεί ο χαρακτήρας γενικότερα του κράτους. Η αναφορά του κυρίως γίνεται στους Γότθους[19], οι οποίοι είχαν

---

[13] Η διδασκαλία της δεν έχει διασωθεί, γνωρίζουμε όμως ότι δίδαξε μαθηματικά, Πλάτωνα,, Αριστοτέλη και ακόμη το φιλοσοφικό σύστημα του Πορφύριου και του Πλωτίνου. Βλ. Α. Καρπόζηλος, ό.π., 134.

[14] Σε επιστολή του, που απευθύνεται στον αδελφό του (PG 66, 1524B κ. ε.), παρέχει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την κατάσταση που επικρατούσε στην Αθήνα.

[15] Χαρακτηριστικά αναφέρει: «…αι δε Αθήναι, πάλαι μεν ην η πόλις εστία σοφών. Το δε νυν έχον, σεμνύνουσιν αυτάς οι μελιττουργοί». (Συνεσίου, *Επιστολαί*, ΡΛΕ΄ Τω αυτώ (τω αδελφώ), (PG 66,1524C).

[16] PG 66,1053-1108. Το σύγγραμμα έφερε και τον τίτλο «Η δύναμις του αυτοκράτορος». Βλ. A.A. Vasiliev, *Ιστορία της βυζαντινής αυτοκρατορίας, 324-1453*, μεταφρ. Δ. Σαβράμη, εκδ. Μπεργκαδή, Αθήνα 1954, 122.

[17] Η αναφορά γίνεται στο *Περί βασιλείας* έργο του (ό. π. 1056C), όπου σημειώνεται «Εμέ σοι πέμπει Κυρήνη, στεφανώσοντα χρυσώ μεν την κεφαλήν, φιλοσοφίαν δε την ψυχήν, πόλις Ελληνίς, παλαιόν όνομα και σεμνόν…» (ό. π.).

[18] Ό.π., passim.

[19] Βλ. τα σχετικά ό. π., 1093 A κ.ε. Ο A.A. Vasiliev, ό. π., 120, αναφέρεται γενικότερα στο θέμα της *Τακτοποίησης του Γοτθικού προβλήματος*, οπότε φυσικά κάνει λόγο και για τις προτροπές του Συνέσιου προς τον βασιλιά Αρκάδιο.

αλώσει πολλές αξιόλογες στρατιωτικές θέσεις και είχαν επιφέρει αλλοίωση στη σύνθεση του στρατεύματος, έτσι ώστε να έχει καταντήσει βαρβαρικό. Η διείσδυσή τους αυτή είχε επέλθει και σε άλλες θέσεις του κράτους και επαγγέλματα, όπως των δούλων και ακολούθων, των μαγείρων και τραπεζοποιών κ.ά.[20] Ο βασιλιάς, που παρομοιάζεται με τον ποιμένα, δεν είναι επιτρεπτό, σημειώνει, να αφήνει τη φύλαξη του ποιμνίου σε κύνες και συγχρόνως σε λύκους[21], οπότε εξίσου απαράδεκτο εμφανίζεται και τα βαρβαρικά στοιχεία να αμαυρώνουν τη χρηστή διοίκηση και να ενισχύουν τις τάσεις για συνωμοτικές και ραδιούργες ενέργειες των ξένων σε βάρος του κράτους και των πολυποίκιλων παραμέτρων του ιδιαίτερα αναπτυγμένου πολιτισμού του. Τα λεγόμενα αυτά από τον Συνέσιο εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι δεν αποτελούν ίδιο περιφρόνησης του ξένου στοιχείου στη κοινωνία του Βυζαντίου, αλλά έντονη διάθεση περιφρούρησης της έννομης τάξης[22] και των δεδομένων του υφιστάμενου και με πολύ κόπο συγκροτημένου πολιτισμού. Εξάλλου μέρος της παρατηρούμενης κακοδαιμονίας του κράτους αποδίδεται από μέρους του -και εφιστάται σ' αυτό το σημείο η προσοχή του βασιλιά- στην έλλειψη σοβαρότητας ως προς την αντιμετώπιση της από μέρους του λαού παραγωγικής διαδικασίας για την κάλυψη των αγαθών της άμεσης ανάγκης διαβίωσής του. Η παρέμβαση της ηγεσίας του κράτους σ' αυτόν τον τομέα τονίζεται ως αναγκαία, προκειμένου ο κηφήνας λαός, όπως σημειώνεται, να αντιληφθεί τη σοβαρότητα της κατάστασής του και εγκαίρως να ανταποκριθεί στις επείγουσες ανάγκες του για να μη φθάσει από τους γέλωτες του θεάτρου στον κλαυθμό[23].

Η ηγεσία του κράτους έχει όμως περαιτέρω ως καθήκον της, αν θέλει να συμπεριφέρεται «βασιλικά», να μην καταπιέζει με εισφορές τους πολίτες[24]. Η ύπαρξη αφθονίας χρήματος δεν πρέπει να οδηγεί στην κατασπατάλησή του. Είναι ανάγκη να περιορίζονται οι δαπάνες στα αναγκαία και όχι στα περιττά. Πάντοτε οι δαπάνες οφείλουν να είναι σύμμετρες προς τις εισφορές. Όταν ο ηγέτης είναι φιλοχρήματος, τότε δεν διαφέρει από τον κάπελα[25]. Το σώμα έχει ταχθεί στην υπηρεσία της

---

[20] PG 66, 1093B.

[21] Ό. π. , 1089C.

[22] Η προσπάθεια που καταβλήθηκε για την επικράτηση της έννομης τάξης κατά τον 5ο αι. υπήρξε σημαντική. Όπως είναι γνωστό οι αυτοκρατορικές constitutions καθώς και οι υπομνηματισμοί των νομομαθών διδασκάλων δεν αρκούσαν να καλύψουν τις ανάγκες απονομής της δικαιοσύνης, διότι τα κενά της παλιάς νομοθεσίας ήταν μεγάλα. Για τον λόγο αυτόν έγινε η παρέμβαση από τον Μέγα Θεοδόσιο,με επιτακτική, βέβαια, την ανάγκη η αποτελεσματικότητά της να διατηρηθεί. Πρβλ. Ι. Καραγιανόπουλου, *Ιστορία Βυζαντινού Κράτους,* τόμ. Α΄, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη1987, 272 κ.ε.

[23] PG 66, 1092A. Χαρακτηριστικά σημειώνεται: «τον τε κηφήνα δήμον, ος υπό της πάνυ σχολής εγκαταβιοί τοις θεάτροις. πείσομεν ποτε και σπουδάσαι, πριν από του γελάν επί το κλάειν αφίκωνται».

[24] *Ο. π.*, 1100D-1101A.

[25] Ό. π., 1101A. Η επιγραμματική ρήση έχει ως εξής: «βασιλεύς δε ερασιχρήματος, αισχίων καπήλου».

ψυχής, ενώ στην υπηρεσία του σώματος βρίσκονται τα αγαθά. Υπάρχουν αυτοί που θεωρούν τον «πόρον» ως ανάγκη της ζωής, αλλά και εκείνοι που αξιολογούν τη ζωή με βάση τον πορισμό των αγαθών[26]. Ο ηγεμόνας, παρέχοντας τα αγαθά, δεν πρέπει να περιπίπτει σε κάματο, όπως εξάλλου ο ήλιος δωρίζει τις ακτίνες του στον ζωικό και φυτικό κόσμο χωρίς να τον καταλαμβάνει η κούραση , έχοντας στην ουσία του την λαμπρότητα και αποβαίνοντας αδιάλειπτα πηγή φωτός[27]. Συνεχής επιδίωξη πρέπει να είναι το «αριστίδην» και όχι το «πλουτίνδην»[28], οπότε και η εμπιστοσύνη των ανθρώπων εξασφαλίζεται, όπως ακριβώς συμβαίνει με τους γιατρούς, στους οποίους εμπιστευόμαστε το σώμα μας, μια που είναι οι κάτοχοι της σχετικής τέχνης και όχι φυσικά οι πλούσιοι. Ο πλούτος δεν αποτελεί εχέγγυο για τη χρηστή διοίκηση από μέρους ενός άρχοντα.

Αυτά και άλλα πολύ ενδιαφέροντα για τη διοίκηση και την ευημερία του διοικούμενου λαού σημείωσε στον «*Περί Βασιλείας*» Λόγο του ο Συνέσιος, ο οποίος ως πνευματικός στη συνέχεια ηγέτης έδειξε ότι κατέβαλε κάθε προσπάθεια να εφαρμόσει τις αρχές ενός φιλοσόφου κατά τη διαποίμανση της επισκοπής του.

Κατά το 405 η Κυρήνη υπέστη προσβολή με την επιδρομή της βαρβαρικής φυλής των Μακετών. Στη δύσκολη αυτή περίσταση ανέλαβε ο Συνέσιος, ως επικεφαλής των πολιτών, την απώθηση του εχθρού και διατήρηση του υψηλού αγαθού της ελευθερίας. Φαίνεται τελικά ότι μεγάλο μέρος της ζωής του ανάλωσε σε κτήμα του, στην ερημιά της νότιας κυρηναϊκής γης, όπου ποίκιλαν οι ενασχολήσεις του μεταξύ φιλοσοφίας, ποίησης[29], αγροτικών εργασιών και αθλητικών επιδόσεων. Η χηρεία του επισκοπικού θρόνου της Κυρήνης έδωσε την ευκαιρία στους συμπατριώτες του να στρέψουν τα βλέμματά τους προς αυτόν και να τον επιλέξουν ως τον κατάλληλο ποιμενάρχη τους. Μένοντας σταθερός στις αρχές του, πρόβαλε αρχικά την άρνησή του στην επιλογή τους. Θεωρούσε το αξίωμα του επισκόπου ως εξόχως μεγάλης ευθύνης, οπότε και το αντιμετώπισε με ιδιαίτερο δέος. Είχε σοβαρή αίσθηση για τις ελλείψεις του στον τομέα της θεολογίας, της οποίας όφειλε να είναι εγκρατής. Η άρνησή του κάμφθηκε, ύστερα από την πίεση που του άσκησε ο επίσκοπος Αλεξανδρείας Θεόφιλος αλλά και από την έγκριση του

---

[26] Ό. π., 1101B κ. ε.

[27] Ό. π., 1104B.

[28] Ό. π., 1104D

[29] Έχει επισημανθεί ότι ο Συνέσιος είναι ο τελευταίος που έχει χρησιμοποιήσει περισσότερα από ένα αρχαία λυρικά μέτρα στην ποίησή του, η οποία και θεωρείται ως η καλύτερη συγγραφική του έκφραση. Βλ. Herbert Hunger, *Βυζαντινή λογοτεχνία. Η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών,* τόμ. Β΄, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1992,486. Ο Συνέσιος, μετά την συστηματικότερη και εγγύτερη προσέγγισή του προς τη χριστιανική πίστη, έγραψε δέκα *Ύμνους προς τον Θεόν* , σε δωρική διάλεκτο, χωρίς στροφές και επωδούς. Η ποίησή του αποπνέει ζέση και μεγαλοπρέπεια. Βλ. Π. Χρήστου, *Εκκλησιαστική Γραμματολογία, Πατέρες και θεολόγοι του Χριστιανισμού,* τόμ Α΄, εκδ. Κυρομάνος, 230.

αιτήματός του να μη εγκαταλείψει τη σύζυγό του και την οικογένειά του γενικότερα με την χειροτονία του σε επίσκοπο[30].

Τα επισκοπικά του καθήκοντα ανέλαβε επτά μήνες μετά τη χειροτονία του, προκειμένου να προβεί στην κατάλληλη προετοιμασία του για την ανάληψη ενός τόσο σημαντικού έργου. Λέγεται ότι μερικές απόψεις του θέλησε να διατηρήσει και μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ως επισκόπου, παρά το γεγονός ότι αυτές δεν συναρμονίζονταν με τη χριστιανική διδασκαλία. Είχε πάντως τη σύνεση να μη αποτελούν αυτές αντικείμενο δημόσιας από μέρους του προβολής και συζήτησης.

Τις δυσκολίες που συνάντησε στο έργο του τις απέδιδε στη θεία δίκη, κυρίως γιατί θεωρούσε τον εαυτό του ανάξιο να υπηρετήσει το υψηλών απαιτήσεων έργο της Εκκλησίας.

Ιδιαίτερης σημασίας υπήρξαν οι αγώνες του για διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών, φθάνοντας σε μετωπική, μάλιστα, σύγκρουση και με αυτές τις πολιτικές αρχές και εξουσίες. Την έγνοια του για το ποίμνιό του φανερώνουν οι από μέρους του συνεχείς περιοδείες του, ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα χωριά της επισκοπής του, όπου και επέλυε τυχόν διαφορές ως δίκαιος κριτής, συνέπασχε και συνέδραμε καθέναν που προσέτρεχε ικέτης προς αυτόν. Νέα επιδρομή βαρβάρων του έδωσε και πάλι την ευκαιρία να εμφανίσει έμπρακτα τα φιλοπάτρια αισθήματά του, να οργανώσει την άμυνα της πατρίδας του, ενώ όμως ο ίδιος δήλωνε ότι θα παρέμενε προσευχόμενος στον ναό και έτοιμος να υποστεί και αυτόν τον θάνατο επί του αγίου θυσιαστηρίου, ως λειτουργός του υψίστου. Εικάζεται ότι φονεύθηκε ,τελικά, από τους επιδρομείς κατά το 413 σε ηλικία λίγο ίσως μεγαλύτερη των 40 ετών.

Ιδιαίτερα επαινετικούς λόγους αφιέρωσαν σ' αυτόν ο ιστορικός Ευάγριος[31] και ο πατριάρχης Φώτιος[32], ο οποίος διέσωσε και κατάλογο των έργων του. Στον Λειμώνα αναφέρεται χαρακτηριστικό επεισόδιο σχετικό με την κατήχηση και παρακίνηση του φιλοσόφου Ευαγρίου να προσφέρει σημαντικό χρηματικό ποσό για τη φιλανθρωπία[33].

Το ποιμαντικό έργο του ολοκληρώθηκε και με εκείνο το συγγραφικό. Μεταξύ των έργων του συγκαταλέγεται και το έργο «*Εγκώμιον Φαλάκρας*», που αποτέλεσε απάντηση σε έργο του Δίωνα Χρυσόστομου «*Κόμης Εγκώμιον*», γεγονός που σημειώνει τη σκωπτική του διάθεση και την πολυμέρεια των ενασχολήσεών του.

Ο Συνέσιος με όλον τον βίο του άφησε φωτεινό παράδειγμα άνθησης προσωπικής πνευματικής ζωής αλλά και άοκνου πρωτοπόρου σκαπανέα

---

[30] Είναι γνωστό ότι ορισμένοι εκ των μαθητών του Κυρίου, όπως ο Πέτρος (*Ματθ.*, 8.14) και στη συνέχεια στην αρχέγονη Εκκλησία υπήρξαν έγγαμοι επίσκοποι, μεταξύ αυτών ήταν οι Σπυρίδων Τριμυθούντος, Γρηγόριος Νύσσης, Γρηγόριος Ναζιανζού, Φιλογόνιος Αντιοχείας, Ιλάριος Πικταβίου, Ιωάννης ο ελεήμων πατριάρχης Αλεξανδρείας κ.ά.

[31] Βλ. ibro I, c. 15, Evagrii Scholastici, PG, 66, 1041B κ. ε.

[32] Βλ. Ex Photii Bibliotheca, cod. XXVI, ό.π.1041AB.

[33] Βλ. Synesii historia ex Plato spirituali, cap. 195, ό. π. , 1044B κ.ε.

ίδρυσης και συντήρησης μιας κοινωνίας, στην οποία σώμα λαού και θεία παρουσία πρόσφεραν τη δυνατότητα να αναδύονται τα αποτελέσματα μιας βαθιάς γνώσης της φιλοσοφίας αλλά και της απορρέουσας από τα θεμελιώδη για την ανθρωπότητα προστάγματα της θείας σοφίας.

Βιβλιογραφία

- Altaner B. –Stuiber A., *Patrologie*, Herder, Freiburg-Basel-Wien 1993.
- Andres, S., *Die Versuchung des Synesius*, München 1971
- Bregman J., *Synesius of Cyrene, philosopher bishop*, Berkeley 1982.
- Βαφείδης Φ., *Συνέσιος Πλωτινίζων,* Κωνσταντινούπολις 1875.
- Chuvin, Pierre *Οι τελευταίοι εθνικοί. Ένα χρονικό της ήττας του παγανισμού*, εκδ. Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 2004.
- Deakin Michael A. B., The Primary Sources for the Life and Work of Hypatia of Alexandria.
- Dzielska Maria, *Υπατία η Αλεξανδρινή* (μτφρ. Κουσουνέλος Γιώργος), Ενάλιος, Αθήνα 1997.
- Garzya, A., *Epistolae Synesii Cyrenensis*, Rome 1979.
- Gruber, J. - Strohm, H., *Synesios von Kyrene, Hymnen, eingeleitet, übersetzt und kommentiert*, Heidelberg 1991.
- Hunger Herbert, *Βυζαντινή Λογοτεχνία, Η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών,* MIET, Αθήνα 1992.
- Καρπόζηλος Α., Β*υζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι,* τόμ. Α΄ (4ος - 7ος αι.), έκδ Κανάκη, Αθήνα 1997.
- Koch H, Synesius von Kyrene bei seiner Wahl und Weihe zum Bischof, *Hist.Jahrbuch der Goerresges.*23(1902), 751-774.
- Kroh Paul, *Λεξικό αρχαίων συγγραφέων Ελλήνων και Λατίνων*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1996. .
- Παπαδόπουλος, Σ., *Πατρολογία,* τόμος Γ', εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2010.
- Roques, D., *Études sur la Correspondance de Synésios de Cyrène,* Collection Latomus 205, Bruxelles 1989.
- Schaff Philip, *History of the christian church*, Vol. 3 (Chapter X, §171. Cyril of alexandria), Wm. B. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan 1910.
- Rist M.J., *Hypatia*, *Phoenix*, τόμ., 19, αρ. 3, (1965), σελ. 214-225.
- Καραγιαννόπουλος Ι., *Ιστορία Βυζαντινού Κράτους*, τόμ. Α΄, Θεσσαλονίκη 1987.
- Λαμπροπούλου Σταυρούλα, *Υπατία, η Αλεξανδρινή φιλόσοφος*, περιοδ. *Πλάτων*, έτος ΚΘ΄, τόμ. 29, τεύχ. 57-58, Αθήνα 1977, σελ. 65-78.
- Νικολαΐδης, Μ., *Συνέσιος*, *Κυρηναίος* εκδ. Πνευματικής Ζωής, Αθήναι 1967.
- Vasiliev A.A., *Ιστορία της βυζαντινής αυτοκρατορίας, 324-1453*, μεταφρ. Δ. Σαβράμη, εκδ. Μπεργκαδή, Αθήνα 1954
- Φλορόφσκυ Γεώργιος, *Οι Βυζαντινοί Πατέρες του 5ου αιώνα*, Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1992.

- Χρήστου Παναγιώτης, *Ελληνική Πατρολογία*, τόμ. Γ΄, έκδ. Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 2008.
-
- Χρήστου Παναγιώτης, *Εκκλησιαστική Γραμματολογία, Πατέρες και Θεολόπγοι του Χριστιανισμού, εκδ. Κυρομάνος,τόμ. Α΄, Θασσαλονίκη 2005*